

"Tothom sap que jo no vaig cremar l'Scala"

Li diuen Francesc Xavier Cañadas (Barcelona, 1978) i va passar set anys de la seva vida a la presó per un delictes que sempre ha negat haver comès: l'incendi de la sala de festes Scala, el 15 de novembre de 1978. Des de fa nou anys treballa com a animador en un casal de joves a Nou Barris des d'on es mira el futur amb optimisme. Ara com ara, es defineix llibertari i la seva és la revolució de la cultura.

El 13 de novembre de 1978 coneixes Joaquín Gambín, "el Grillo", un confident policíac infiltrat als moviments anarquistes i que va inculpar-te com un dels responsables de l'incendi de l'Scala. Com el coneixes? Què recordes d'aquell sinistre personatge?

—El conec perquè a la CNT, al sindicat del metall, es comentava que el Gambín, un company de Múrcia de la FAI, venia i que hi havia una reunió a la pizzeria Revolta del carrer del Carme... no és que el conegui, bé estàvem asseguts tots allà... a l'endemà va anar a dinar a casa de José Cuevas, que és un altre company del cas Scala, allà sí que el conec una mica. El tio insistia que fóssim un grup armat, que ell ens facilitaria armes. Anava pentinatot, alt, amb un segell d'or... un senyor.

—*Dos dies després et manifestaves amb els teus companys de la CNT pels carrers de Barcelona contra els Pactes de la Moncloa... quinze minuts després d'acabar la manifestació l'Scala, al passeig de Sant Joan, crema-va pels quatre costats...*

—En el dinar a casa de José Cuevas vam parlar de dur còctels molotov d'autodefensa per si els fatxes o la policia... crec recordar que el Gambín se'n va anar a comprar l'àcid sulfúric amb l'Arturo Palma, el Cuevas se'n va anar a per la potasa i jo a per la benzina. Els deixem preparats a casa meua i a l'endemà ve a recollir-nos el Gambín amb una ranxera molt gran amb matrícula de Múrcia... ens passa per davant de l'Scala i ens diu: "si no els féu servir en la manifestació després veniu aquí i els llençeu". En acabar la manifestació el Gambín ve i ens pregunta si els hi llençarem, li diguem que no i ens contesta: "vaya mierda de anarquistas, que cagaos que sois" i llavors li diguem que bé, que anem a l'Scala. Però ens trobem amb uns companys de Rubí que ens convencen que allò és una bogeria i és quan ens desfem dels còctels i ens n'anem. Mitja hora després, som al bar Córdova, a la Via Júlia. El Gambín no ve amb nosaltres i se'n va amb la meua companya Pilar i amb la de José Cuevas. No sé com s'ho fa que triga hora i mitja. Les nostres companyes ens van explicar que es va parar a fer unes telefonades (!?)...

—*Com t'assabentes de l'incendi?*

—Jo ho sé el mateix dia a les quatre de la matinada. Piquen al timbre de casa i em diuen que és un veí que té la dona malalta. En obrir em trobo amb dotze policies que m'apunten amb armes. Treuen la meua companya del llit i ens posen al menjador i comencen a fer-nos preguntes de l'incendi de l'Scala. Quan portava un dia a comissaria sé del primer mort dels quatre que hi va haver a l'incendi.

—*Com arribes a esbrinar quin ha estat el paper de Joaquín Gambín en tot l'afer Scala?*

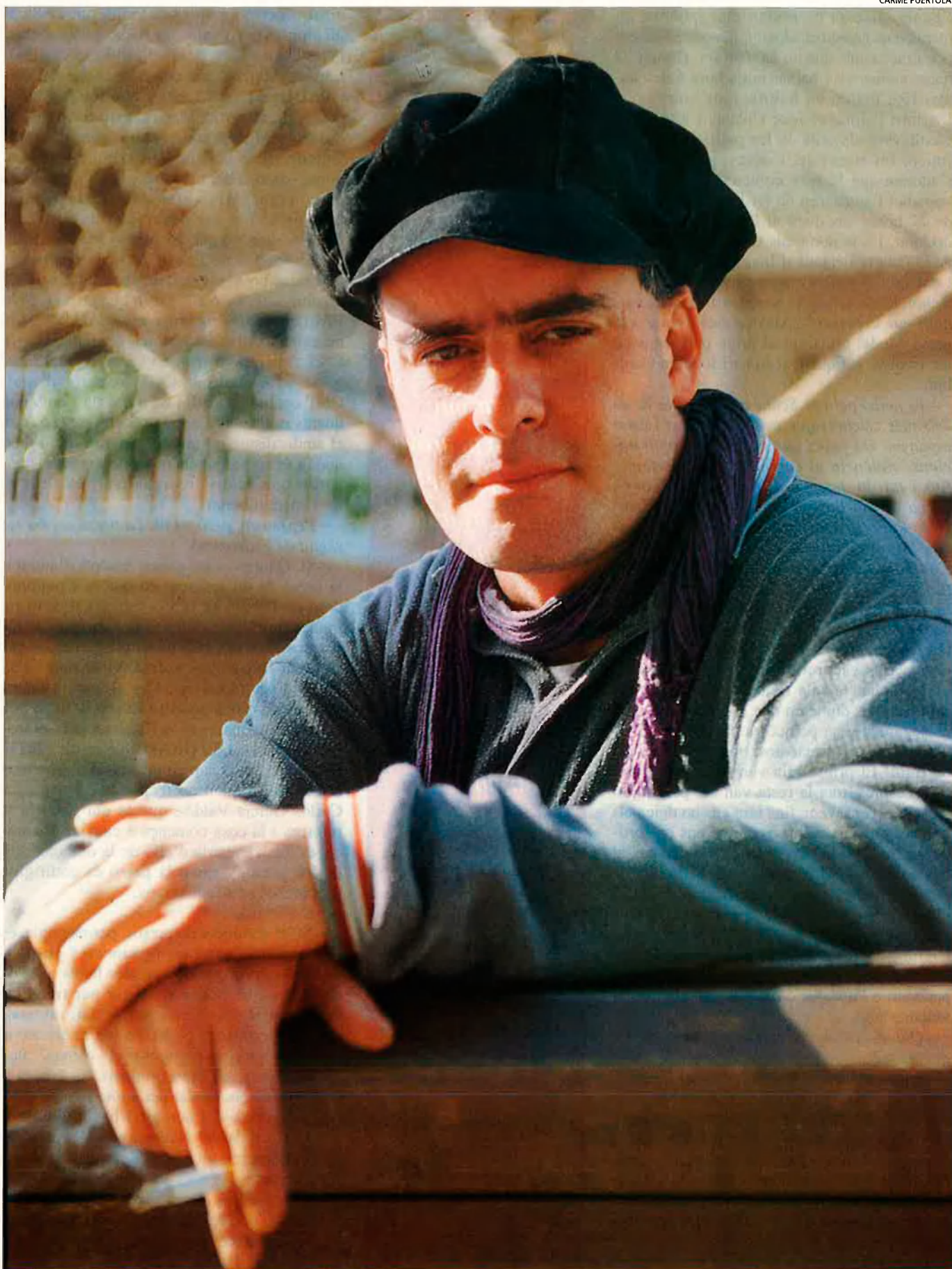
—El dia abans de la manifestació, el dissabte 14, Gambín havia anat a sopar amb l'Arturo Palma, el José Cuevas i la seva companya Rosa a un bar que hi havia al costat del canòdrom de la Meridiana. Els hi comentà d'atracar-lo i ells li digueren que no... que no era el seu estil. A mi, del tema del canòdrom, no em van dir ja res perquè no pensaven fer-lo. Tot i així, al cap de dotze hores d'estar-me a la comissaria començaren a fotre'm pals pel planejament de l'atracament del Canòdrom de la Meridiana del qual jo no en sabia res. Però quan parlo després amb els meus companys és quan m'adono del paper del Gambín. Ell ens havia implicat en la història.

—*Un interrogatori molt dur, no?*

—A l'interrogatori dona la impressió que pretenen demostrar que som un grup armat de la CNT o de la FAI... ho vam negar perquè no ho érem. Potser també volien desviar la història... vam reconèixer que havíem fabricat els còctels i de fet a casa meua en van trobar restes de la fabricació. Però si jo hagués incendiat l'Scala m'hauria desfet de tot i hauria fotut el camp. No vaig netejar res.

—*En l'interrogatori dius que volien acusar-te del planejament de l'atracament del canòdrom...*

—Sí. A més, una de les coses que em va sobtar molt és que quan entro a la comissaria de Via Laietana veig sobre la taula una carpeta de cartó amb un rètol que posava Scala-Fòsforo del Pani. El Pani era un polvorí dels militars que uns anys enrere algú va assaltar. Aquest "algú" se'n va emportar fòsfor d'allà i llavors li van fotre el mort a un del PORE que llavors feia el servei militar allà. En definitiva, l'interrogatori no anava per

l'Scala, això ja ho tenien clar que ens ho menjàvem nosaltres. Anava per altres coses, per atracaments que no havíem fet. Durant 72 hores només vaig baixar mitja hora a descansar. Ens tenien en habitacions contigües, l'Arturo Palma, el José Cuevas i a mi. Ens escoltàvem els crits de les pallisses que ens fotien. En el cas del Cuevas, per exemple, s'adonen que la seva companya està embarrassada i l'amenacen de fer-la avortar. Al cap de 72 hores ens duen al Palau de Justícia a declarar, i a la porta ens trobem el comissari de la Quarta Brigada d'Investigació Criminal i ens diu: "vosotros mismos. Si os negais a firmar la declaración tenemos tres días más para que la firméis". Als dos dies d'estar a la presó Model cridàrem al jutge per negar-ho tot, és quan ja fiquem al sumari Joaquín Gambín.

—El judici pel cas Scala està considerat un dels més cèlebres que mai s'han fet a l'estat espanyol. Un judici que comportà manifestacions, violència al carrer, vagues de fam... fins i tot, la defensa demanà la compareixença de qui llavors era ministre de l'Interior, Rodolfo Martín Villa. Qui creus que van jutjar: Francesc Xavier Canadas o la Confederación Nacional de Trabajadores (CNT)?

—El judici va ser una pantomima, una obra de teatre. Va durar quatre dies. Ens treien de la presó amb unes mesures de seguretat molt grans. Ens escorcollaven abans i després d'abandonar la sala ficant-nos el dit al cul i tot. Bé, ens digueren que les fortes mesures de seguretat eren perquè es deia que la CNT volia venir a rescatar-nos, ens partíem el pit de riure! El primer dia vam declarar nosaltres, després, tota la resta van ser peritatges. Nosaltres pensàvem, fins i tot ens ho deien els policies que ens escortaven, que ens en sortiríem perquè no hi havia proves. Havien passat tres anys des de l'incendi, després de tant de temps el judici era una justificació de tot el muntatge, tot va ser molt sensacionalista. Una setmana després ens arriben les condemnes. Un funcionari ens diu que ens han condemnat a disset anys. Votem d'alegria perquè ens esperàvem o l'absolució o bé una condemna de vuitanta anys.

—Quina és l'anècdota que millor recordes del judici?

—Marc Palmés, un dels advocats demanà que treieren la prova per la qual se'ns volia acusar de ser una banda armada. El tribunal no volia treure l'arma: una pistola. Però la defensa hi insistí. Quan van treure l'arma, tothom es petava de riure: era una pistola de joguina.

—Creus que hi ha una CNT abans i una altra després del cas Scala?

—La CNT del cas Scala és un sindicat amb

"Marc Palmés, un dels advocats, va demanar que treieren la prova per la qual se'ns volia acusar de ser banda armada. El tribunal no volia treure l'arma, una pistola. Quan van treure l'arma tothom es petava de riure: era una pistola de joguina, de plàstic."

un fotimer de gent però també un sindicat manipulat per gent com Alcases que aleshores era secretari del sindicat d'espectacles o Enrique Marcos, que era el secretari del metall. Després es demostrà que tots dos eren amics de Rodolfo Martín Villa i que quan anaven a Madrid tenien entrevistes amb ells. Que de fet es coneixen bé perquè les seves dones —amb la del ministre—, fins i tot, anaven de compres. Hi ha una declaració sorprenent un any o dos després de l'incendi, a *El Periódico*, en què Alcases i Marcos diuen que l'atemptat de l'Scala està planejat per la FAI i que nosaltres som un escamot d'aquesta organització. Però ells saben que no som de la FAI i que això dels grups armats de la FAI ja no existia. Alcases i Marco continuaren a la CNT fins que hi hagué el congrés de Saragossa i l'escissió de CGT. A partir d'aquí, CNT continua existint com a sigla i amb uns quants militants. També vull dir que crec que el sindicalisme no serveix per res, que l'únic que fa és apavaigar els moviments obrers, ara, penso que caldria reorganitzar, unificar el moviment llibertari...

—Reprenem, però, el fil. La presó arriba tot seguit de la detenció.

—Sí. Quatre o cinc mesos després d'entrar a la presó és un moment en què la Coordinadora de Presos en Lluita està en alça, hi ha moltes lluites per millorar la vida dins de les presons però el canvi no es produeix tant per aquesta lluita com pel canvi al cap de la direcció penitenciària... Cap al març o l'abril del 78 assassinaren Agustín Rueda, li foten una pallissa fins matar-lo, a Carabanchel —el troben en un túnel. El GRAPO tot seguit mata el Jadat, que era el cap de presons d'aleshores, i al seu lloc fiquen un tecnòcrata, l'enginyer Carlos García Valdés, que és qui planteja la reforma i la cosa comença a canviar una mica, és quan es parla d'allò de la descongestió de les presons, quan la presó és codirigida pels presos i els funcionaris.

—Codirigida?

—Sí, el recompte de presos, per exemple, es feia a mitges entre un funcionari i un pres. Això permetia que de vegades faltés algú de nosaltres que podia aprofitar per treballar en un túnel. Als funcionaris, naturalment, aquesta pèrdua de poder no els interessava. Què necessitaven per aturar els canvis?: una fuga. Al juny del 78 es produeix "la fuga dels 45". Era un pla pensat per a tota la presó, per als 623 reclusos. Cada grup havia d'escapar per una sortida del clavegueram. Però els 45 primers sortiren tot just al davant de la porta. Es descobrí...

—Tu participes directament en aquests fets?

—No em deixen participar directament en el túnel perquè sóc molt nou allà, però sí que els dono suport amb diners, menjar... Jo estava

en un grup que havia de sortir davant del metro d'Entença. Uns companys de França, d'Action Radical, ens havien facilitat una furgoneta foradada pel sostre i tenien també pisos per amagar-nos i documentació per sortir del país. Els companys d'aquí no volien saber-ne res. Vam demanar ajut als de la CNT i ningú no va voler mullar-se.

—*La model de Barcelona no és l'única presó que coneixes...*

—Un any i mig després d'estar a la Model ens portaren l'Arturo Palma i a mi a la Central d'Observació de Madrid, una presó al costat de Carabanchel. L'equip de tractament es nega a classificar-nos. Passem un mes d'entrevistes amb psicòlegs, psiquiatres... i en acabat passa el mes i el crimindleg ens diu que té un problema amb la classificació. Que hi ha tres membres a favor de la classificació de primer grau, tres a favor del segon grau i que falta el seu vot, que és el del cap de l'equip. Ens diu que si reconeixem per escrit que provocarem l'incendi de l'Scala votarà pel tercer. Li diguem que es posi pel cul el grau.

—*I després?*

—Ens apliquen el segon grau. A l'Arturo Palma i el José Cuevas els envien a Carabanchel i a mi a Segòvia. Allà comencen a putejar-me els funcionaris. Ma mare que estava ficada a l'Associació de Suport als Presos aconseguí treure'm i m'envien a Carabanchel.

—*I de Carabanchel a Ocana II, oi?*

—Allà els socialistes passen a la meua mare un projecte de la presó d'Ocana II a Toledo. És un projecte de presó pilot de règim obert i amb finalitats terapèutiques. Demano d'anar-hi i m'hi porten. El Cuevas també ve. En arribar-hi, durant l'escorcoll, em trobo dos funcionaris que dos anys abans m'havien fotut una pallissa a Ocana I. Vaig al·lucinar...

—*Com era Ocana II?*

—Era molt diferent, molt nova. Jo havia estat a presons molt antigues: la Model, Osca, Ocana, Segòvia... allò en canvi era una mena de col·legi salesià. Després d'un mes i escaig d'entrevistes amb psicòlegs em passen a mòduls. Allò ja no tenia res a veure amb el projecte inicial.

—*I, per què?*

—Mira, el primer dia em van ensenyar el polisportiu, però en vuit mesos que m'hi vaig estar, ni jo, ni ningú, va tornar a veure'l. Les

—**Continues essent llibertari?**

—**Continuo essent llibertari. Defenso aquesta utopia i penso que no hi ha res utòpic fins que es demostrí el contrari.**

D'altra banda crec que a la gent se l'ha de canviar amb una revolució cultural, no té massa sentit que els que pensem com jo fem ara una guerra per imposar les nostres idees.

cel·les eren individuals i vigilades constantment per una càmera... La calefacció no funcionava, et despertaven sempre amb la mateixa cançó de la Rocío Jurado, molt més repressiva que qualsevol sirena. Ens feien sortir al pati amb disset graus sota zero al febrer... no hi havia aigua calenta a les dutxes... una tortura. A Ocana II tampoc no hi havia feina, només es podia ser guàrdia civil, militar, monja o puta.

—*Com passes la darrera etapa de la teua vida de presidiari?*

—Cap al setembre del 83 vaig estar a Lleida. Per aquell temps, Antonio Donate, que aleshores estava de jutge de Vigilància Penitenciària, va treure totes les sancions i ens va donar als presos les redempcions que ens pertocaven tret de les excepcionals, que es perdien a les presons. Tinc també el primer permís de sis dies. Anava pel car-

rer una mica acollonit, quan escoltava una sirena de policia m'amagava, em marejaven les distàncies llargues... després un oncle meu em dona feina en una fàbrica d'Hospitalet i se m'ofereix la possibilitat de trasllat a la Model en secció oberta. És una època dolenta perquè som quaranta persones a la mateixa habitació, jo haig de treballar de matinada i allà cadascú s'aixeca i se'n va al llit a l'hora que vol... a més els funcionaris es posen també més bords.

—*Bé, finalment surts.*

—Aquí hi va haver molt puteig. Jo vaig sortir cap al setembre de 1985 amb la llibertat condicional. Havia d'anar a signar a la comissaria de Laietana cada mes durant quatre anys que era el temps que em quedava d'acomplir condemna. Al setembre del 89 arribo i la funcionària em diu que encara no m'ha arribat la llibertat. Així fins a tres mesos. Al final li dic que em truqui quan m'arribi però em contesta que això ella no pot fer-ho. Mai més m'he passat per allà. Estic en llibertat però no l'he signada. A fi de comptes, la llibertat és una gràcia que em dona l'estat, però com que jo no crec en l'estat... el 1992 vaig demanar la cancel·lació de penals i em van negar la cancel·lació. Tinc totes les condemnes encara... ja no l'he tornada a demanar: que els donen per cul...

—*I després de tot, com veus el futur?*

—Mira, jo sóc optimista perquè si no ja m'hauria anat a viure a la muntanya.

Francesc Viadel